

มาตรการลงโทษผู้กระทำผิดหญิงในคดีอาญา ศึกษากรณีการนำ การลงโทษรูปแบบอื่นมาใช้แทนการจำคุกในเรือนจำ

พรพรรณ ศรีโฮง*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์**

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาแนวทางในการกำหนดมาตรการลงโทษรูปแบบอื่นแทนการจำคุกผู้กระทำผิดหญิงในเรือนจำ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศฝรั่งเศส ทั้งยังนำข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (Bangkok Rules) เนื่องด้วยปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำและด้วยลักษณะเฉพาะทางเพศสภาพ ที่มีความละเอียดต่างจากเพศชายและมีสถานะทางอารมณ์ที่มีผลมาจากเพศสภาพเฉพาะเหล่านั้น บทบาททางสังคม ครอบครัวของผู้หญิงที่ต้องดูแลบุตรและครอบครัว อีกทั้งลักษณะของเรือนจำที่สร้างไว้เพื่อจองจำอาชญากรที่กระทำความผิดร้ายแรง การนำผู้กระทำผิดหญิงจำคุกในเรือนจำส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดหญิงมากกว่าผลดีและยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวและบุตรของผู้กระทำผิดหญิงอีกด้วย

จากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ได้กำหนดการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเพียง 5 ประการซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายประเทศอังกฤษ โดยมีมาตรการในการลงโทษในชุมชน (Community Sentence) และกฎหมายสหรัฐอเมริกามีการลงโทษโดยใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate punishment) โดยใช้การลงโทษโดยการคุมประพฤติแบบเข้ม (Intensive Supervision Probation) เป็นต้น และอีกประเทศคือฝรั่งเศส ได้มีการลงโทษโดยการจำกัดเสรีภาพในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมกัน เพื่อเปิดช่องในการให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการลงโทษเพื่อให้เกิดความเหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิด อีกทั้งยังให้ศาลใช้ดุลยพินิจแก่ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการนำรูปแบบการลงโทษอื่นที่ไม่ใช่การจำคุกในเรือนจำ ดังนั้น เมื่อพิจารณาพร้อมกับแนวคิดตามข้อกำหนดสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิงบางประเภท จึงควรปรับและแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายไทย เพื่อให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิดหญิงโดยนำรูปแบบการลงโทษอื่นมาใช้สำหรับผู้กระทำผิดหญิงที่กระทำความผิด

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

เล็กน้อย และกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง มีโชอาชญากรโดยสันดาน ผู้กระทำความผิดหญิงที่มีครรภ์หรือมีบุตรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง และผู้กระทำความผิดหญิงที่เป็นเยาวชน อาทิเช่น การคุมประพฤติแบบเข้ม (Intensive Supervision Probation)¹ การคุมประพฤติแบบทำให้ตกใจกลัว (Shock Probation) การใช้ค่ายทหาร (Boot camp) การทำงานบริการสังคม (Community Service) การสอดส่องโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) เป็นต้น

1. บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันประสบปัญหาพื้นฐานในงานราชทัณฑ์คือ ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ การบังคับโทษจึงไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุของปัญหาส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้นทางที่บริหารจัดการเป็นระบบสายพานแบบต่างฝ่ายต่างงานแยกส่วน ไม่รวมมือกันอย่างเป็นระบบ² การขาดองค์ความรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับกฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย ก่อให้เกิดผู้ต้องหาล้นเรือนจำและปัญหาอีกหลายประการในการบริหารงานราชทัณฑ์³ ซึ่งทำให้เรือนจำหรือคุกเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ ที่ต้องรับผู้ต้องขังมากเกินไปกว่ากำลังที่จะรับได้ โดยแท้จริงปัญหานี้เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมดมิใช่ปัญหาของแต่เฉพาะกรมราชทัณฑ์ฝ่ายเดียวที่ต้องแก้ปัญหาเพียงลำพัง⁴

ตามที่ได้ศึกษาปัญหาจำนวนผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทย สาเหตุที่ทำให้ปัญหาผู้ต้องขังหญิงล้นเรือนจำ อันเป็นผลมาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญายังเป็นการลงโทษให้เป็นที่สาสมและทำให้ผู้กระทำความผิด เข็ดหลาบ ถือเป็นทัศนคติไปในทางลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงการลงโทษเพื่อเป็นไปในทางแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ประกอบกับสาเหตุที่สำคัญมากประการหนึ่ง คือประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก ที่ทำให้อำนาจศาลในการใช้ดุลยพินิจในการเลือกโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน โดยคำนึงถึงภูมิหลังประวัติการกระทำความผิด ทั้งนี้ กรณีของผู้กระทำความผิดที่เป็นเพศหญิงจะมีลักษณะเพศสภาพ (Gender) ที่มีความละเอียดอ่อนต่างจากเพศชาย ตลอดจนมีสภาวะทางอารมณ์ที่มีผลมาจากเพศสภาพที่มีความเฉพาะเหล่านั้น รวมถึงมีภาระหน้าที่ทางสังคมที่ต้องทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ตนเองคลอดออกมา ประกอบกับสภาพ

¹ Paul F. Cromwell and Rolando v. del Carmen. (1999). Community-based Corrections. pp. 256-260.

² ธาณี วรภัทร์ ก, วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2554), น. 158.

³ วสันต์ บุญประจักษ์, มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงในคดีอาญา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557), น. 1.

⁴ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2, น. 158.

เรือนจำที่ออกแบบไว้เพื่อจำคุกผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อจำคุกผู้กระทำความผิดที่เป็นเพศหญิง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสถิติที่เพิ่มสูงขึ้นของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องการให้มีการทบทวนการปฏิรูปกฎหมาย นโยบาย และแนวทางการปฏิบัติที่นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังหญิงซึ่งไม่เพียงแต่จะมีผลกระทบต่อผู้หญิงเอง แต่ยังมีผลกระทบต่อครอบครัวและโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กอีกด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงโทษผู้กระทำความผิดในเรือนจำ

การลงโทษโทษจำคุกในเรือนจำไม่ได้เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดทุกคน จึงได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อนำแนวคิดมาปรับใช้กับผู้กระทำความผิดบางประเภทเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษอย่างแท้จริง

2.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ มีดังต่อไปนี้

2.1.1 เพื่อเป็นการตอบแทนหรือเป็นการแก้แค้น การตอบแทนหรือแก้แค้นนี้เป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่มีมาตั้งแต่โบราณกาล รูปแบบของการลงโทษจะมีลักษณะรุนแรง เช่นการตัดอวัยวะ การเมียนตี การทรมานด้วยวิธีต่างๆ เป็นต้น โดยถือหลักการที่ว่าผู้ใดกระทำความผิดต่อบุคคลอื่น หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนได้รับความเสียหาย บุคคลนั้นก็ควรได้รับผลตอบแทนให้สาสมกับการกระทำของตน เช่น บุคคลใดทำร้ายบุคคลอื่นจนต้องสูญเสียดวงตา บุคคลนั้นก็จะต้องถูกฝ่ายที่สูญเสียดวงตาทำร้ายจนสูญเสียดวงตาได้เช่นเดียวกัน ซึ่งสมัยโบราณถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำที่ยุติธรรมต่อทั้งสองฝ่ายแล้ว ซึ่งเป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่า An eye for an eye, a tooth for a tooth หรือตาต่อตา ฟันต่อฟัน

2.1.2 การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ หลักตามวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ จะคำนึงถึงเพียงผลของการลงโทษต่อตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น ประโยชน์วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ มี 2 ประการ คือ

1) มีผลต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบเกรงกลัว ไม่กล้ากลับมากระทำความผิดอีก

2) เพื่อให้สังคมเห็นตัวอย่างว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะต้องได้รับโทษอย่างไร เพื่อให้เกิดผลในทางยับยั้งชั่งใจไม่กล้ากลับมากระทำความผิดเช่นนั้นอีก

⁵ ธาณี วรภัทร์ ข, หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2533), น. 31, วสันต์ บุญประจักษ์, มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงในคดีอาญา, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557), น. 12.

การข่มขู่ดังกล่าว ก่อให้เกิดความกลัวการถูกลงโทษ ไม่กล้ากระทำความผิด และยังส่งผลให้คนทั่วไปคิดว่า การกระทำความผิดเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง

การลงโทษจะต้องสามารถ กระทำได้อย่างรวดเร็ว จะต้องเห็นผลทันตา เพื่อเป็นตัวอย่างแก่คนทั่วไป หากเป็นกรณีที่เป็นคดีที่มีความกระทบกระเทือนจิตใจประชาชนอย่างมากหรือคดีสะท้อนขวัญ กระบวนการยุติธรรมโดย ตำรวจ อัยการ ศาล อาจเร่งดำเนินคดีเพื่อให้ได้ผู้กระทำความผิดมาลงโทษอย่างเร่งด่วน⁶

2.1.3 การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Rehabilitation) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขหรือการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อเป็นในทางปรับปรุงแก้ไขหรือเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งเป็นแนวคิดในทางป้องกันเพื่อไม่ให้บุคคลที่ได้กระทำความผิดมาแล้ว กลับมากระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง พยายามหาวิธีให้ผู้ที่ได้กระทำความผิดมาแล้วเกิดความยับยั้งชั่งใจซึ่งใจไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก ซึ่งทฤษฎีนี้ได้เกิดขึ้นภายหลังทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนและทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ โดยหลักแนวคิดนี้พบว่า การทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความยากลำบากหรือได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดด้วยการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว นั้น ไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดประพฤติตัวดีขึ้น เห็นว่าการลงโทษเพื่อให้เป็นไปในทางข่มขู่ไม่มีผลเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษแล้วยับยั้งชั่งใจ ไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก อีกทั้งไม่สามารถช่วยทำให้ผู้กระทำความผิดกลับกลายเป็นคนดีได้เลย

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ หมายถึง การใช้มาตรการอื่นๆ ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด แทนการลงโทษโดยจำคุกผู้กระทำความผิดไว้ในเรือนจำ⁷ การใช้มาตรการจำคุกอาจจะเหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภท เช่น ผู้กระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์ หรือผู้กระทำความผิดประเภทต่างๆ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของสังคม ในขณะที่เดียวกันนั้น การใช้มาตรการจำคุกอาจจะไม่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภท เช่น ผู้กระทำความผิดครั้งแรกในคดีความผิดเล็กน้อย ซึ่งอาจจะใช้การปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้โดยมาตรการรูปแบบอื่นๆ แทนการจำคุกไว้ในเรือนจำ อันจะส่งผลดีต่อการป้องกันสังคมในระยะยาว

ในการปฏิบัติต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ อาจมีขึ้นได้ก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะถูกจำคุกในเรือนจำ เช่น การปล่อยอย่างมีเงื่อนไขในชั้นของตำรวจ อัยการ และศาล โดยอาจจะมีการปล่อยหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้จองจำในเรือนจำแล้ว เช่น ได้รับการปล่อยอย่างมีเงื่อนไขออกไปก่อนครบกำหนดโทษ ซึ่งการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำนี้ ขั้นตอนแรกโดยต้องมีกระบวนการและมาตรการทางกฎหมายในการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม เพื่อจุดประสงค์ในการเลี้ยงโทษจำคุกในขั้นตอนต่างๆ ต่อมาจึงเลือกใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการเบี่ยงเบนออกมา โดยมีกระบวนการยุติธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การใช้ดุลยพินิจในการ

⁶ หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. น. 36.

⁷ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา. ประธาน วัฒนาวณิชย์. น. 360.

พิจารณาคดีของศาล หรือองค์กรอื่นๆ ที่มีอำนาจ และมีการใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก ทั้งนี้ ต้องพิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดโดยละเอียด ตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมอันเกี่ยวกับการกระทำความผิด สภาพครอบครัว ความเจ็บป่วยทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นต้น ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ เช่น พนักงานคุมประพฤติที่จะสอดส่องควบคุมและรายงานต่อศาลอย่างละเอียดและถูกต้อง

2.3 รูปแบบของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยการเลี้ยงโทษจำคุก

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยการเลี้ยงโทษจำคุก หรือการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากการเลี้ยงโทษจำคุกโดยการใช้เรือนจำ หรือการเปลี่ยนโทษจากจำคุกไม่เกิน สามเดือนมาเป็น โทษกักขังไม่เกินสามเดือนโดยกักตัวไว้ในสถานที่กักขัง ซึ่งมีมาตรการที่แพร่หลายและเป็นสากล ซึ่งใช้ในการรองรับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการเบี่ยงเบนออกมาจากโทษจำคุกในเรือนจำ ประกอบด้วย การคุมประพฤติ การปรับ การกำหนดวันปรับ การริบทรัพย์สิน การจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย การทำงานสาธารณะ การคุมประพฤติแบบใกล้ชิดพิเศษ การกักขังผู้กระทำความผิดไว้ในบ้านของตน อาจจะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยหรือไม่ก็ได้ การส่งตัวเข้าค่ายทหาร การใช้ศูนย์รายงานตัว และการใช้ศูนย์ควบคุมในชุมชน⁸ เป็นต้น

3. แนวคิดทางเลือกที่มีใช้การลงโทษจำคุกของต่างประเทศ

แนวคิดเหล่านี้จะถูกบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดตามความเหมาะสมในการดูแล ควบคุมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแต่ละคน ดังต่อไปนี้

3.1 กฎหมายอังกฤษ

อังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)⁹ ได้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการกำหนดโทษตลอดมา โดยมีการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์สถิติของคำพิพากษาของศาลเพื่อประเมินและวิเคราะห์แนวโน้มในการกำหนดโทษของความผิดและการใช้มาตรการลงโทษที่มีอยู่ในกฎหมายและประสิทธิภาพในการบริหารงานยุติธรรมและกระบวนการแก้ไขบำบัดผู้กระทำความผิดนอกจากนี้งานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของการกำหนดโทษได้ศึกษาเพื่อค้นหามาตรการให้การลงโทษสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับต่อสังคมว่ากระบวนการยุติธรรมมีความสามารถในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและป้องกันสังคมให้พ้นจากการกระทำความผิดของอาชญากร

⁸ Norman A. Carlson (1998). *Correction in the 21st Century : Practical Approach*. p. 142.

⁹ กอบกุล จันทวโร. ธาณี วรภัทร์. จีรวุฒิ ลิปิพันธ์. สุริรัตน์ เจดน์ตะพุก, มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือก สำหรับผู้กระทำความผิดคดีอาชญากรรม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ. (น.144). การวิจัยภายใต้โครงการกำลังใจในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

3.1.1 รูปแบบและประเภทของโทษตามกฎหมายอังกฤษ

ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษแบ่งโทษออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1.1.2 โทษที่จำกัดเสรีภาพให้อยู่ในสถานที่ควบคุมตามกฎหมาย (Custodial sentence) คือโทษที่มีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพตามกฎหมายอังกฤษแบ่งออกเป็นโทษจำคุก (Imprisonment) และโทษกักขัง (Detention) โดยโทษจำคุกมีกำหนดระยะเวลาโทษไว้ตามความผิดฐานต่างๆ โดยมีหลักเกณฑ์ต่างๆ เช่น การลงโทษจำคุกซึ่งมีระยเวลาน้อยกว่า ๑๒ เดือน การมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษ (Suspended Sentence) และการลงโทษจำคุกผ่อนส่งหรือจำคุกสลับปิดาห์ (Intermittent Custody Order)¹⁰

3.1.1.3 โทษที่ศาลออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษในชุมชน (Community sentence) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรม ค.ศ. 2003 หรือ Criminal Justice Act 2003 ได้ระบุประเภทของคำสั่งลงโทษในชุมชน (Community orders) 12 คำสั่ง ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ใช้คำสั่งดังกล่าวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปี ที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดโดยศาล โดยคำสั่งที่จะถูกนำมาใช้บังคับนี้อาจใช้เพียงแต่คำสั่งเดียวหรือหลายคำสั่ง ก็ได้¹¹

3.1.2 การลงโทษในชุมชนโดยการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาหลักกฎหมายประเทศอังกฤษ จะพบว่า มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษในชุมชนโดยการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย¹²

3.2 กฎหมายสหรัฐอเมริกา

รูปแบบการลงโทษอื่นของกฎหมายสหรัฐอเมริกา

ปัจจุบันมีการลงโทษที่เกิดขึ้นใหม่และใช้อย่างแพร่หลายอยู่หลายรูปแบบ เรียกว่าโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment) เหตุที่เรียกเช่นนี้ เพราะมองระดับในแง่ความรุนแรงของโทษด้านหนึ่ง คือโทษจำคุกและอีกด้านหนึ่งคือ การคุมประพฤติ มาตรการอื่นๆ ที่อยู่ตรงกลางก็จะเรียกว่า โทษระดับกลาง¹³ ได้แก่ การคุมประพฤติแบบเข้ม (Intensive Supervision probation การทำงานบริการสังคม (Community service) การทำงานโดยใช้ค่ายทหาร (Boot Camp) การกักขังในบ้าน (House Arrest) การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring)

¹⁰ รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การบังคับใช้โทษทางอาญาประเภทอื่นที่มีได้มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย. โดย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554, น.39.

¹¹ Criminal Justice Act 2003 (CJA 2003) มาตรา 147 (อ้างถึงใน รัฐธรรมนูญ ประเสริฐ, 2553, น.73).

¹² รายงานการศึกษาลงฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (น.64).

¹³ Norval Morris and Michael Tonry. (1991). Between Prison and Probation : Intermediate Punishments in a Rational Sentencing System. p.3.

3.3 กฎหมายอาชญากรรมฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย ซีวิลลอว์ (Civil Law) ซึ่งเป็นประเทศหนึ่งที่พบปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ¹⁴ มีการแบ่งประเภทความผิดอาญาไว้อย่างมีเอกลักษณ์และเป็นระบบ เรียกว่า การแบ่งประเภทความผิดแบบไตรภาค (Tripartite Classification) ซึ่งแบ่งประเภทความผิดออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ต่างกับระบบการแบ่งประเภทความผิดของประเทศส่วนใหญ่ที่แบ่งประเภทความผิดแบบทวิภาค (Bipartite Classification)¹⁵

สำหรับสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีมาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดในรูปแบบอื่นนอกจากโทษจำคุก ดังต่อไปนี้

การควบคุมผู้ต้องขังโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Le placement sous surveillance électronique)¹⁶ ถือเป็นมาตรการที่ได้ถูกกำหนดขึ้นโดยรัฐบัญญัติ ฉบับลงวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1997 โดยมีหลักการคือการปล่อยให้แก่นักโทษอยู่ที่บ้าน โดยมีกำไลอิเล็กทรอนิกส์คอยควบคุมแทนเจ้าหน้าที่ และแจ้งเตือนให้เจ้าหน้าที่ทราบเมื่อนักโทษออกนอกเขตที่พัก จะทำหน้าที่เป็นตัวส่งสัญญาณวิทยุไปยังเครื่องรับสัญญาณที่ถูกติดตั้งในบ้าน และเชื่อมต่อสัญญาณดังกล่าวผ่านทางสายโทรศัพท์ไปยังศูนย์ควบคุมนักโทษของงานราชทัณฑ์ สัญญาณที่ถูกส่งไปนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทราบว่านักโทษยังคงอยู่ในบ้าน ซึ่งในทางปฏิบัตินักโทษจะถูกใส่กำไลอิเล็กทรอนิกส์ที่ข้อมือและข้อเท้า หากสัญญาณขาดหายไปหรือนักโทษถอดกำไลออก เจ้าหน้าที่จะถูกเตือนให้ทราบทันทีโดยระบบอัตโนมัติ¹⁷ สำหรับการควบคุมด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์นี้จะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเป็นส่วนตัวของนักโทษเป็นหลัก¹⁸ แม้ว่านักโทษอาจได้รับอนุญาตให้ออกนอกบ้านได้ในกรณีจำเป็นเท่านั้น เพื่อการบำบัดรักษาโรคหรือเพื่อกิจกรรมทางวิชาชีพ

¹⁴ อุทัย อาทิวา, รวมบทกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส, (กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินต์ติ้ง, 2554), น. 158.

¹⁵ เพิ่งอ้าง.

¹⁶ ปกป้อง ศรีสนิท “การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน,” *บทบัญญัติ*, 63(2), น. 41-43 (มิถุนายน 2550).

¹⁷ F. Desportes et F. Le Guehec, *Droit penal general*, op. cit., no 1056 - 1, p. 916.

¹⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 723-8 วรรค 2.

4. วิเคราะห์การนำมาตรการลงโทษรูปแบบอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุกมาปรับใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงในประเทศไทย

เหตุผลที่ควรนำมาตรการลงโทษรูปแบบอื่นมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดหญิง เพื่อให้การลงโทษมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษอย่างแท้จริง

เดิมทีเห็นว่าการนำเอาตัวผู้กระทำความผิดไปอยู่ในความดูแลของสถานที่ของรัฐ สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีได้ เนื่องจากการลงโทษจำคุกจะทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกหวาดกลัว เช็ดหลาบ ทุกข์ทรมานที่จากรอบครัวไป แต่ในทางเป็นจริงนั้น มีผลกลับกันคือ ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดการเรียนรู้ความเป็นอาชญากรมากขึ้น และทำให้เกิดความคุ้นกับการถูกจองจำในคุก ไม่เกิดความเกรงกลัว อีกทั้ง การจำคุกในระยะสั้นก็ไม่ได้เป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิด

ดังนั้น การนำการลงโทษรูปแบบอื่นมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงที่กระทำความผิดมีโทษระยะสั้นนับว่าเป็นมาตรการที่ดี ทำให้ผู้กระทำความผิดได้ใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัว ได้ทำกิจกรรมร่วมกันและได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมโดยปกติ ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิด เนื่องจากสถาบันครอบครัวมีส่วนในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หากนำข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิงหรือข้อกำหนดกรุงเทพมาวิเคราะห์ ซึ่งสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกห้ามมาตรการลงโทษทางเลือกให้แก่ผู้กระทำความผิดหญิง และรวมถึงการหาสถานที่ในการจำกัดเสรีภาพผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากการกำหนดสถานที่อื่น ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดซึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการบังคับโทษ หากนำมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยนำรูปแบบอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุก กรณีที่ศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดหญิงที่มีครรภ์ หรือมีบุตรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง และเยาวชนหญิงมาปรับใช้ อันจะส่งผลช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังหญิงสิ้นเรือนจำในประเทศไทย รวมถึงเมื่อวิเคราะห์ถึงสภาพของเรือนจำที่ก่อสร้างไว้เพื่อจองจำอาชญากรที่กระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งไม่มีความเหมาะสมกับเพศสภาพของหญิงที่มีสภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ในบางช่วงเวลาแตกต่างจากผู้ชาย ผู้หญิงมีความต้องการทางสุขอนามัยและความต้องการทางการแพทย์เฉพาะทางเพศโดยเฉพาะ อีกทั้งผู้หญิงมีความจำเป็นที่จะได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพของผู้หญิง ซึ่งมีความแตกต่างทางระบบการเจริญพันธุ์ที่แตกต่างจากผู้ชาย ผู้หญิงจะมีประจำเดือน มีการตั้งครรภ์ มีการคลอดบุตรขณะตั้งครรภ์จะมีสภาพการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายแตกต่างจากเดิม อีกทั้งมีภาวะแพ้ท้อง มักมีปัญหาทางด้านระบบทางเดินอาหาร การเคลื่อนไหวสตรีระร่างกาย รวมถึงอาการอื่นๆ เช่น การเจ็บข้อ เจ็บกระดูก แขนเท้าบวม เป็นต้น การให้ดุลยพินิจศาลสามารถกำหนดมาตรการลงโทษโดยการปรับรูปแบบอื่นแทนการจำคุกในเรือนจำจะช่วยแก้ปัญหาที่จะเกิดผลกระทบต่อผู้ต้องขังหญิง บุตรของหญิงและครอบครัว และที่สำคัญเป็นการสร้างความ

มั่นใจในความปลอดภัยให้กับสังคมมากกว่าการที่ศาลจะปล่อยตัวผู้กระทำความผิดให้อยู่ในสังคม โดยไม่มีขอบเขต หรือเพียงสั่งให้ผู้คุมประพฤติแบบไม่มีขอบเขตเท่านั้น

การลงโทษรูปแบบอื่นที่อาจนำมาใช้ได้

การคุมประพฤติแบบเข้ม (Intensive Supervision Probation: ISP) เป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์ที่จะเสริมสร้างการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและความปลอดภัยสาธารณะ ด้วยการให้มีการติดต่อพบปะกันระหว่างพนักงานคุมประพฤติกับผู้คุมประพฤติ แต่วัตถุประสงค์ของโปรแกรมปัจจุบันมุ่งลดต้นทุนและแก้ไขปัญหานักโทษล้นเรือนจำ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกจำคุกและมีโอกาสที่จะสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว มีโอกาสทำงานและไม่ถูกตราหน้าจากสังคม แต่ผู้กระทำความผิดยังถือว่าถูกข่มขู่ยับยั้งไม่ให้กระทำความผิดอีก เพราะต้องอยู่ภายใต้การดูแลสอดส่องอย่างใกล้ชิดต่อเจ้าหน้าที่ โดยการห้ามออกจากบ้าน (Curfew)¹⁹ ในช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการไปกระทำความผิดซ้ำ โดยเน้นการไปตรวจ ณ ที่พัก การโทรศัพท์ตรวจสอบว่าอยู่บ้านหรือไม่ การตรวจหาสารเสพติดและสุรา

การลงโทษโดยใช้ค่ายทหาร (Boot Camp) เป็นการนำวิธีการฝึกทหารมาปรับใช้กับผู้กระทำความผิดทำให้ผู้กระทำความผิดได้ฝึกความอดทนและมีวินัยมากขึ้น เพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก อีกทั้ง ยังส่งผลถึงสุขภาพผู้กระทำความผิด โดยการฝึกในรูปแบบของการฝึกทหารตามตารางที่กำหนดแต่ใช้ระยะเวลาไม่นาน ต้องมีการปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด มีการควบคุมอย่างเข้มงวดจากการศึกษาวิเคราะห์การลงโทษโดยใช้ค่ายทหาร (Boot camp) ผู้ที่ผ่านการใช้โปรแกรมนี้ จะส่งผลทำให้สามารถควบคุมตัวเองได้ดี มีทักษะในการปรับตัวและมีวินัย

จะเห็นได้ว่า การลงโทษโดยใช้ค่ายทหาร (Boot camp) มีประโยชน์สำหรับผู้กระทำความผิดสามารถนำมาประยุกต์ปรับใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงในประเทศไทยได้ ซึ่งในประเทศไทยมีการฝึกแบบการใช้ค่ายทหารกับผู้กระทำความผิดในคดีอาชญากรรมที่ได้รับการพักโทษ ในโครงการชื่อว่า “โรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง”²⁰ เป็นมาตรการกึ่งกลางระหว่างเรือนจำกับสังคมภายนอก หากนำมาปรับใช้สำหรับผู้กระทำความผิดหญิงที่มีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน โดยเปลี่ยนจากโทษจำคุกเป็นโทษกักขังในค่ายทหารแทน ซึ่งเป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกในเรือนจำ โดยมีการควบคุมอย่างเข้มงวด มีการฝึกหนักเหมือนการฝึกทหารแต่ใช้เวลาไม่นาน เพื่อข่มขู่ยับยั้งไม่ให้กลับกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

การลงโทษโดยใช้บ้านกึ่งวิถี

บางครั้งเรียกว่าศูนย์แก้ไขฟื้นฟูในชุมชน ศูนย์กักขังในชุมชน (Community Correction Centers) ซึ่งหมายถึง สถานที่ที่ใช้ควบคุมผู้ถูกคุมประพฤติหรือพักการลงโทษ โดยมีลักษณะเป็นที่พัก ผู้กระทำ

¹⁹ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, การประชุมระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 1, กระบวนทัศน์ใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด

²⁰ เพ็ญอ่าง.

ความคิดจะออกไปเฉพาะเวลาทำงาน เรียนหนังสือ หรือทำกิจกรรมอื่นๆระหว่างอยู่ในสถานที่ที่จะต้องทำงาน ทำงานบริการสังคม หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนด

การลงโทษโดยการควบคุมตัวโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

มาตรการควบคุมผู้ต้องขังโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการใช้สถานที่ที่กำหนด เพื่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษโดยมีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นอุปกรณ์ตรวจสอบการควบคุม ผู้กระทำความผิดมีทั้งที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมในการใช้วิธีการดังกล่าวนี้และที่ไม่ต้องเสียด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ยังอาจมีการกำหนดให้ผู้ต้องโทษต้องทำงานสาธารณะให้ชุมชนหรือบริจาคเงินช่วยองค์กรสาธารณะ หรือต้องทำงานเลี้ยงชีพ หรือ เข้ารับการบำบัดรักษาอีกด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเงื่อนไขของแต่ละประเทศที่จะกำหนดขึ้น เช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขประกอบการใช้การควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่ที่กำหนด และในบางมลรัฐ เช่น ในมลรัฐ Kentucky ผู้กระทำความผิดที่ใช้การควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนดจะต้องรับโทษนานกว่ารับโทษในเรือนจำ แต่ในบางรัฐ เช่น Florida จะรับโทษน้อยกว่าโทษในเรือนจำ²¹

5. ข้อเสนอแนะ

1. ให้บัญญัติมาตรการทางเลือกในการลงโทษให้แก่ศาลเพิ่มเติม เช่นการลงโทษโดยการคุมประพฤติแบบเข้ม การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยใช้ค่ายทหาร การใช้ศูนย์แก้ไขชุมชน หรือศูนย์ควบคุมหรือบ้านกึ่งวิชีวาเข้า การจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย การให้ทำงานให้แก่หน่วยงานรัฐโดยไม่รับค่าตอบแทน เป็นต้น เพื่อให้ดุลยพินิจศาลได้ใช้ในการเลือกใช้นารูปแบบลงโทษรูปแบบอื่นแทนการลงโทษจำคุกในเรือนจำได้อย่างเหมาะสมกับประเภทความผิด และเป็นแนวทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมด้วย

2. เพื่อให้มาตรการการลงโทษรูปแบบอื่นแทนการลงโทษจำคุกในเรือนจำได้ถูกนำมาใช้ ฝ่ายนิติบัญญัติควรให้ความสำคัญในการกำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงที่กระทำความผิดไม่รุนแรง ผู้กระทำความผิดหญิงที่มีครรภ์หรือมีบุตรอยู่ในวัยพึ่งพิงและผู้กระทำผิดหญิงที่เป็นเยาวชน โดยเพิ่มทางเลือกให้แก่ศาลได้ใช้ดุลยพินิจในการใช้มาตรการอื่นมาใช้ลงโทษผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ

3. ให้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 โดยเพิ่มเติมความวรรคสอง ให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิดหญิง โดยนำมาตราการการลงโทษรูปแบบอื่นมาใช้ลงโทษผู้กระทำผิดหญิงได้ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้กระทำผิดที่เคยได้รับโทษมาแล้วครั้งหนึ่ง

²¹ รายงานสรุปประชุมปฏิบัติการวิจัยโครงการ 2 การกักขังและใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ควบคุมผู้ต้องโทษในสหรัฐอเมริกา (13 มิถุนายน 2531), โดย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- (2) เป็นผู้กระทำความผิดและศาลสั่งจำคุกไม่เกิน 1 ปี
- (3) เป็นผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยมีประวัติเคยถูกจำคุกมาก่อน
- (4) เป็นผู้กระทำความผิดที่ตั้งครรภ์ หรือมีบุตรอยู่ในวัยพึ่งพิง

4. ให้พนักงานอัยการ ทนายโจทก์ หรือทนายจำเลยได้มีโอกาสในการเสนอขอให้ศาลบังคับใช้มาตรการลงโทษรูปแบบอื่นโดยไม่ใช้การจำคุกในเรือนจำ เพื่อให้ศาลมีดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมเป็นรายไป ด้วยเห็นว่าไม่จำเป็นต้องลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเสมอไป และเพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้เป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงต้องแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนมาตรา 23 โดยบัญญัติเพิ่มเติมวรรคสองดังต่อไปนี้

“ในกรณี ผู้กระทำความผิดที่มีโทษตามวรรคแรก และไม่ปรากฏว่าเคยมีประวัติการถูกจำคุกมาก่อน ให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการใช้มาตรการรูปแบบอื่น ซึ่งมีโทษลงโทษในเรือนจำ โดยพิจารณาเป็นรายบุคคลไป”

5. เสนอให้กระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำสถิติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิด ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อที่จะนำข้อมูลเสนอต่อศาลประกอบการพิจารณาใช้ดุลยพินิจลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและการลงโทษเป็นไปตามวัตถุประสงค์

บรรณานุกรม

ธานี วรภัทร์. วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.

ธานี วรภัทร์. หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.

ปกป้อง ศรีสนธิ. “การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน.” (มิถุนายน, 2550).

ประธาน วัฒนวานิชย์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 723-8 วรรค 2.

รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา.

รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การบังคับใช้โทษทางอาญาประเภทอื่นที่มีได้มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย. นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

รายงานสรุปประชุมปฏิบัติการวิจัยโครงการ 2 การกักขังและใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ควบคุมผู้ต้องโทษในสหรัฐอเมริกา (13 มิถุนายน 2531), นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วสันต์ บุญประจักษ์. มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงในคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557.

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. การประชุมระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 1, กระบวนทัศน์ใหม่ของ
กระบวนกรยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด
อุทัย อาทิวะช. รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส. กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินติ้ง, 2554.
Criminal Justice Act 2003 (CJA 2003)
F. Desportes et F. Le Gunehec, Droit penal general, op.cit.
Norman A. Carlson (1998). Correction in the 21st Century: Practical Approach.
Norval Morris and Michael Tonry. (1991). Between Prison and Probation: Intermediate Punishments in a
Rational Sentencing System.
Paul F. Cromwell and Rolando v. del Carmen. (1999). Community-based Corrections.